

1992
grote Maaskantprijs
Ypke Gietema

JURY

Thijs Asselbergs
Abel Cahen
Francisca Bollerey
Adri Duivesteijn
C. Peeters

READER

Juliette Bekkering
Twan Jütte

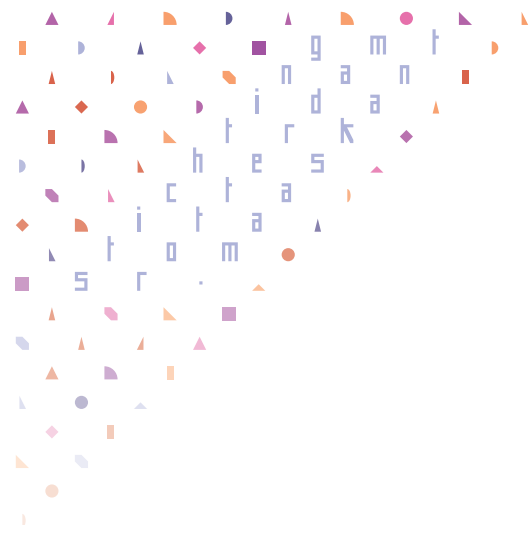
JURYRAPPORT

Vanwege het streven en de houding, de geest en de mentaliteit

Het beleid van Ypke H. Gietema, wethouder te Groningen, is beurtelings teken van tegenspraak, steen des aanstoots, greep naar dynamische schoonheid en ruimtelijke vitaliteit, verlangen naar een betere werkelijkheid en niet zelden onhaalbare utopie. Dat memoreren de juryleden bij het omschrijven van de reden om Gietema voor te dragen voor de Rotterdam-Maaskantprijs van 1992. 'Deze prijs bekroont dus geen oeuvre, maar een intentie, het in gang zetten van de idee van wat een stad is en zijn moet, wat stedelijkheid is, wat de kwaliteit van een stad is, en vooral één speciale stad met een eigen identiteit: Groningen.' In feite belooft de jury een cultureel proces, waar de architectuur wel bij vaart en als artistiek, maatschappelijk en cultureelvormende kracht wordt erkend. In de harten van de juryleden leeft dan ook de wens, verwoord in het juryrapport, dat het beleid van Gietema voortgang vindt.

Overigens is er een opmerkelijk terzijde. De jury heeft de beslissing om Gietema voor te dragen al genomen voordat deze abrupt te kennen gaf te stoppen met zijn wethouderschap tijdens een politieke crisis die buiten de horizon van architectuur en stedenbouw ligt. 'Allerminst dus moet het besluit hem voor te dragen voor de Rotterdam-Maaskantprijs beschouwd worden als een retrospectief en troostend gelegenheidsgebaar voor zijn verdiensten in de afgelopen 14-jarige bestuursperiode. Gietema heeft in Groningen zijn energie besteed om bij het stadsbestuur en de burgerij het besef ingang te doen vinden dat een hoogwaardige architectuur een van de voornaamste condities is voor een goed ontplooid menselijk leven en samenleven, een wezenlijk bestanddeel van de cultuur is, en dat zulke architectuur niet kan ontstaan door het volgen van de weg van de minste weerstand, gemakzucht en het volgen van ambtelijke procedures.'

Toen Gietema in 1978 als wethouder ruimtelijke ordening aantrad, heeft hij op de stad en zijn ruimtelijke behoeften op het gebied van wonen, werken, verkeer, bestuur, cultuur en openbare voorzieningen een visie ontwikkeld die van het oude stadsbeeld van voor 1900 uitging. Zowel geconcentreerd als divers. Geen middelpuntvliedende uitbreidingen en vergroeiingen met het platteland, geen perifere kantooragglomeraten, maar een sterkere kern met wonen en werken. Aan het bestaande binnenstedelijke gegeven moest een creatieve

impuls worden gegeven door nieuwe architectuur, zonder compromissen en halfslachtigheid, maar mét een hoge en expressieve kwaliteit te eisen.

Gietema heeft daartoe 'zieltjes gewonnen' bij de dienst ruimtelijke ordening of er medestanders benoemd. Hij is daarmee de aanjager geweest van de breed gedragen mentaliteit. Als bestuurder heeft hij de ruimtelijke behoeften van de stad herkenbaar gemaakt en de burgerij geleerd haar wensen te formuleren. Hij heeft, stellen de juryleden, opmerkelijke resultaten bereikt. Niet het minst door evengoed architecten van naam elders aan te bevelen en aan te trekken als ook plaatselijke architecten, bekend of niet maar wel veelbelovend, te gebruiken. De voormalig wethouder is als representant van de openbare opdrachtgever die een gemeentebestuur is. Geen schepper van architectuur, maar schepper van een klimaat waarin de architect serieus genomen wordt en tegelijk wordt aangespoord en uitgedaagd. Niet alleen directe gebruikers moeten baat hebben bij zijn gebouwen, maar ook de hele omgeving en gemeenschap. Zo krijgen de 'waarden van de stad een adequaat modern surplus.'

Het is aan Gietema's concept te danken dat er geen monocultuur maar samenballing van diverse functies is ontstaan; dat rechtbank, ziekenhuis, provinciehuis, universiteitsbibliotheek en museum niet naar de periferie zijn uitgeweken. Voor de motivering van Gietema's voordracht is het van minsten even groot belang dat er in Groningen een niet aflatende voorlichting aan het publiek en een voortdurende uitnodiging tot deelname aan de openbare discussie en planvorming is ontstaan. Daarbij haalde Gietema een keur aan adviserende of uitvoerende buitenlandse en Nederlandse architecten naar Groningen. 'Het werd een bonte schare van elkaar aanvullende en aan elkaar tegengestelde en niet altijd slagende grote en kleine talenten.' De juryleden bekronen geen architecten, en gaan derhalve ook niet in op de wisselvalligheid van kwaliteit en effect, maar leggen de nadruk op het streven en de houding, geest en mentaliteit. Gietema's visie is gehonoreerd. Slechts zijdelings is het gebouw de resultaat in beeld.